

dir d'altres substàncies escorredisses: «a la carbonera, perquè la terra no *kóli* s'hi ha de posar embalum, que són rames verdes», St. Aniol d'Aguja (1962). Pot passar a un ús absolut, a manera d'intransitiu, l'acc. transitiva 'destillar una beguda alcohòlica': ensenyant-me 5 «La Fabriqueta» deien a Montixelvo (Gandia) que «allí *koláen*» referint-se a l'aiguarent (1962).

Des del que fa l'aigua o un barranc que raja, en les nostres muntanyes llunyanes, del Nord i del Migjorn, el trobo aplicat, amb construcció intransitiva, a camins, i altres paratges, o a persones i altres éssers mòbils: «van anar a *kolá* per ---» (una gent, parlant d'un paratge elevat) ho sento en molts pobles de Ribagorça i d'Urgell, des de la Vall de Boí («ha d'anar a *kolá* damunt d'aquell barranc», Llesp, 1953), però també a bastants punts del Nord del cat. or., allí amb la variant *kuhá* (amb *l* palatal, que crec contagiada de *collada*, degut a la freqüent expressió *colar per una ~, per un collet*), a diversos llocs de Cerd., Lluçanès, Osona, Selva: p. ex. «van anar a *kuhá* per ---», anotat a Perafita 1935, «al Pas de la Cabra sempre hi *kòlèn* els isards» a Grus, «anirà a *collar* en aquella muntanya» l'Estany, Arbúcies, «heu d'anar a *collar* per aquell serrat» St. Feliu de Buixalleu, «l'aigua d'aquells vessants ve a *collar* en els sots de Fuirosos», 1931-6. En especial és molt freqüent amb el matis de 'passar cap a, fer transició cap a tal o tal lloc', cosa que tant al Pall. com cap a Morella: «lo cap de Camporan, que ja *kòle* al terme de Pinyana» baix Flamicell (Erinyà, 1957), «lo Colletó de la Portella *kòle* cap a la Gargalla» Caregue (1959); «quan la romeria de la llangosta, *koláe* al terme de Coratxà --- però ara ia *kòle* a Herbés ---» El Boixar, «los a(l)vens són uns forats molt fondos que *kòlen* de la banda d'allà», Sorita (1961); i amb caràcter absolut 'perdre's de vista enllà de l'horitzó, tramuntar', almenys a l'Alta Ribagorça: «allí on *kòlen* les camps» Cardet de Boí (1953). No és doncs estrany que s'estengui a les fases de la lluna: «ha *kolát* la lluna» que em digueren abans de parlar de la lluna nova, a les Viles del Turbó 40 (1965), tant es pot entendre per 's'ha post la lluna' com 'ha entrat en la nova fase' (i crec que era això). En fi, aquest ordre d'usos es combina un poc amb el de 'ficar-se' quan a la vall de Guadalest diuen que un *assegador* més estret, dit una *colada*, se *kòla* dins l'assegador gran o dins un *monte* (Benimantell, 1963); i un ús semblant deu haver existit cap a la Plana, puix que a Onda una carrerada petita també rep el nom de *colada* (1961).

DERIV.: *Coladilla* tort., REbr. (*AlcM*), diminutiu 50 de l'anterior *colada*. De *colar* directament: *colador* 'instrument per a colar líquids' [mj. S. xv]; 'lloc on s'engoleix o submergeix sota terra un corrent d'aigua' (cast. *sumidero*), molt corrent en diversos rodals del Princ., particularment; però encara més que un forat obert amb propòsits agrícoles (*AlcM*, § 2), es tracta d'un accident natural del terreny pel qual es perden les aigües d'un riu o una tolla, com observo a molts punts d'Urgell (Els *Coladors* del Riu Corb, a Belianes) i de la Baixa Ribagorça (1956; asseguraven que 60

el gran barratge de la Noguera a Pinyana no serviria de res, pels enormes *coladors* que hi havia: el nom de Tragó de Noguera ve d'això, en efecte, veg. *DCEC*, s. v. *tragar*); *colador* és també en el valencià d'Onil, el nom de l'assegador petit que hem vist supra amb el nom de *colada*. El *colador* de cuina o embut es diu, en canvi, *koladóra* [1492, *DAG.*] en el Pallars Superior (Tor de V. Ferrera, 1932), Pont de Suert (*AlcM*); s. v. *tragar*); *colador* és també, en el valencià d'Onil, *coladorada*. *Coladura* [S. xv]. *Colament*. *Colant*. *Colatori*. *Colatura*. *Colis*; *colissa*; *colíssó*.

Escolar-se [*escòla* Pres. 3, c. 1390, Aversó, § 203.2; «la sanch de les venes s'*escola* dins en la pell» en les Còbles del Venturós Pelegrí, 28: «les fonts, que totes s'*escolen*, / de llàgrimes s'arrigolen, / vostra vinguda esperant», c. 1600, Rector de Vallfogona; s'*escola* amb o tancada, Fabra, *Gram.*, 1912, p. 64];² segurament és secundari l'ús transitiu *escolar un líquid* 'fer-lo sortir, eixugar-lo d'un lloc', S. xv, *AlcM*, §§ 1, 2; *escolar-se* amb ús absolut passa després a 'morir desagnat' [1695, Lacav. «alicuius sanguinem exhaurire»]: «les lludrigueres, on --- s'hi estava *escolant* algun cristià germà vostre, martiritzat pels saions», MVayreda, *La Puny.*, p. 42; «--- la lògia --- ni el jurament de deixar-se *escolar* si calia: mentre no veia que el rajoliu que s'oïa caure a la palangana era vi del porró --- embenats els ulls ---», PCoromines, *Prometeu*, cap. 5, p. 98; usual fins a Ribagorça: «se ha *escolau* y se ha muerto» a Benasc (Ferraz, p. 54); *escolació*; *escoladís*; *escolador* [«los *escoladors* de la aygua: *colliciae*», OPou, *TbPu.*, 43]; *escoladora*; *escoladura*; *escolalles*; *escolament* [c. 1500]; *escolimis*; *escolimada*. *Esgolada*; *esgolador*, V. la nota 2.

Recolar. *Recolat* 'perfecte, ben fet, acabat' mall.: «en tot l'opuscle no-s conex gens que no siga mallorquí ben *recolat* el qui l'ha escrit» (l'Arx. Lluís Salvador, *BDLC* vi, 286; vii, 43, 218; x, 18).

Trascolar 'tramostar, fer passar (vi) d'un recipient a un altre', molt estès per quasi tot el Princ., però també les Illes i Nord val. [1373],³ primer tr., després absolut i intr.: «tots los aucells reviscolen, / per tot les aigües *trascolen*, / cant també, al degotar / ---», 1851, Mrn. Aguiló, *Ant. Poè.*, 1975, p. 52; *trascol* [1846]; +la *trascolada* s. f. Joan Rosselló (*Manyoc de Fr. Mall.*, 147); «vingué la batuda, y arreplegà cafís y mitg de blat; y despuix, a la *trascolá*, se féu en una vintena de cànters de vi», MGadea, *T. del Xè* i, 138; *trascolador*; *trascoladora*; *trascoladura*; *trascolament*.

¹ Anotat així, i potser no és lapsus per *kolém*; cf. infra. — ² Alterat en *asgollar-se* en algun parlar valencià: l'*àyya* s'azgòla 'es filtra' a Pedreguer (1962), sens dubte per una contaminació: potser *esquitllar-se* o potser va partir de *trascolar* i els seus derivats — que coincidint amb la família dels de *trascollar* deu tenir variants amb *l* —, però més aviat es tractarà de *roll* 'raig' i el seu grup. D'altra banda a tota la zona meridional valenciana hi ha el mot molt viu *esgolar-se* amb el sentit de «lliscar per un pendís» i figuradament «esmunyir-se». Crec que té raó Enric Valor (en les seves notes de c. 1950) en tenir-lo